

Els orígens de l'edifici de l'Odeon

CARLES SÀIZ I XIQÜÉS

Coincidint amb el primer aniversari de la compra de l'antic edifici de la Cooperativa La Unió per part de l'Ajuntament de Canet, l'historiador Carles Sàiz ens apropa a la història de l'edifici així com a les diferents activitats que s'hi han anat fent.

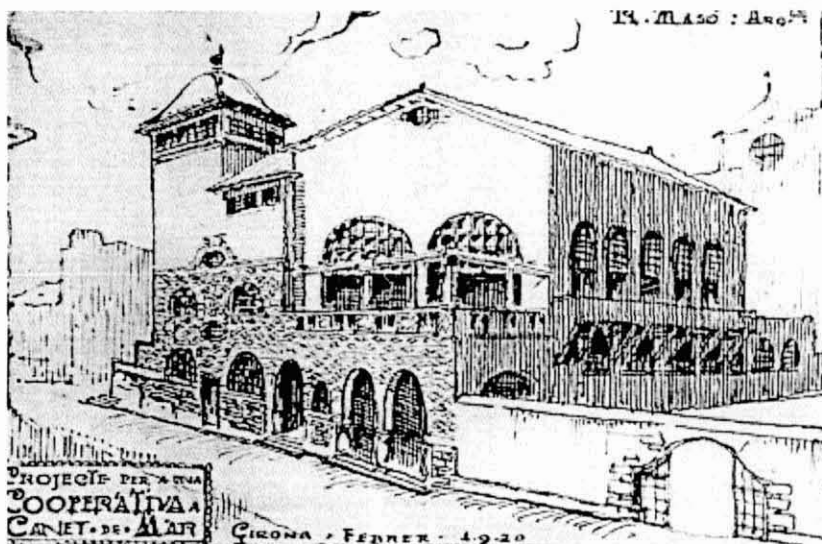
El 25 de març de 1865 es va fundar a Canet de Mar La Compañia, la primera cooperativa de consum documentada fins avui, de tot l'Estat Espanyol.

Aquesta associació va tenir una activitat continuada durant uns vint anys i el 1886 els socis que l'integraven van entrar en un conflicte d'idees que acabà en l'escissió de la cooperativa i la constitució de dues noves associacions, amb els noms de La Constància i La Canetenca.

La construcció de l'edifici

Amb els anys, La Canetenca deixà enrera a La Constància, tant en nombre de socis com en gruix de capital i això va fer que pel febrer de 1919, la cooperativa La Canetenca decidís invertir els seus estalvis en la compra d'uns terrenys de força extensió, situats al carrer del Gram, amb la intenció d'aixecar-hi a llarg termini una seu social i deixar el local que tenien arrendat. El Dr. Marià Serra, cronista de la població, en fa esment al seu diari quan diu «La societat Cooperativa Canetenca adquireix la casa coneguda per can Medis de les escales al darrera de l'Iglesia, ab lo seu gran hort, ab la idea de aixecarhi un edifici que pugui servir pel objecte a que's dedica la entitat de consum y, procuri a la vegada d'esplay als seus socis».

En el moment de signar la compra només van pagar una part de l'import —el total pujava a 16.000

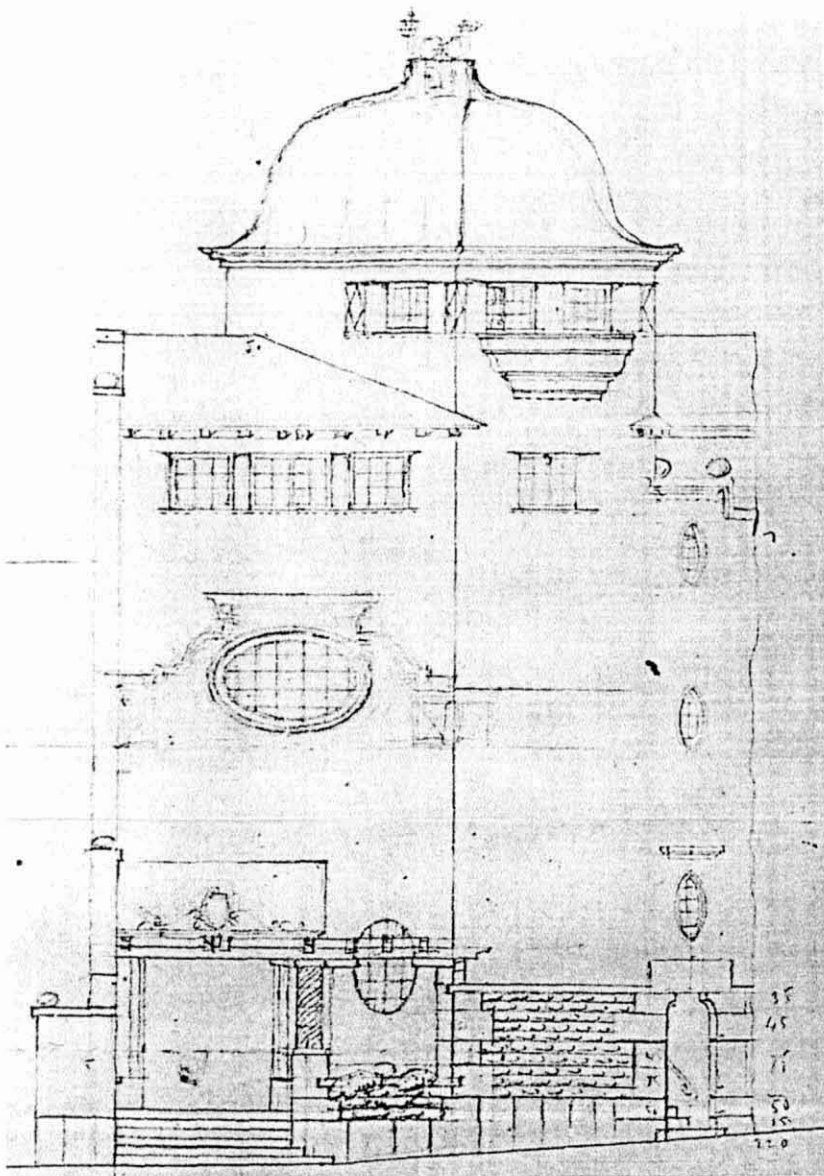
Il·lustració de Rafel Masó dels anys 20 que mostra com havia de quedar el projecte de la cooperativa

Per portar a terme la construcció es va haver de fer una nova emissió d'accions

pessetes- i la resta es va fer amb una hipoteca sobre els mateixos terrenys. De mica en mica els deutes s'anaven pagant, però la mort

de Rosa Sellarés, propietària del local que ocupava fins aquell moment la cooperativa, va fer que Isidre Jover, administrador de la fin-

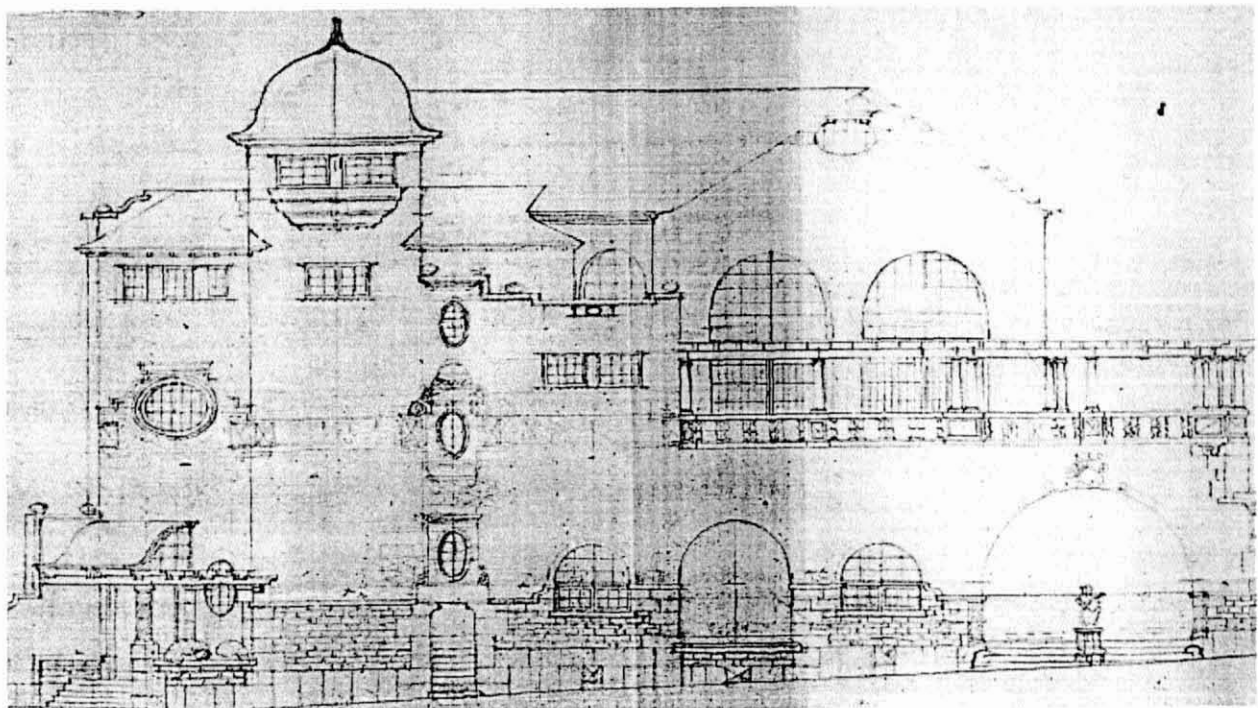

ca, adrecés una carta al president de la Cooperativa que deia «Por haber finalizado el Contrato de Arrendamiento de la casa nº 1 de la calle de San Juan de esta, cuyo contrato tenían formalizado con la difunta madre, dicha Rosa Sellarés en fecha 1º Enero del año 1915, y por la facultad de condiciones establecidas en dicho contrato de inquilinato, avisamos a Vd. para la terminacion del mismo y para proceder al desocupo de la finca al finir el año corriente ó sea á 1º de Enero de 1921».

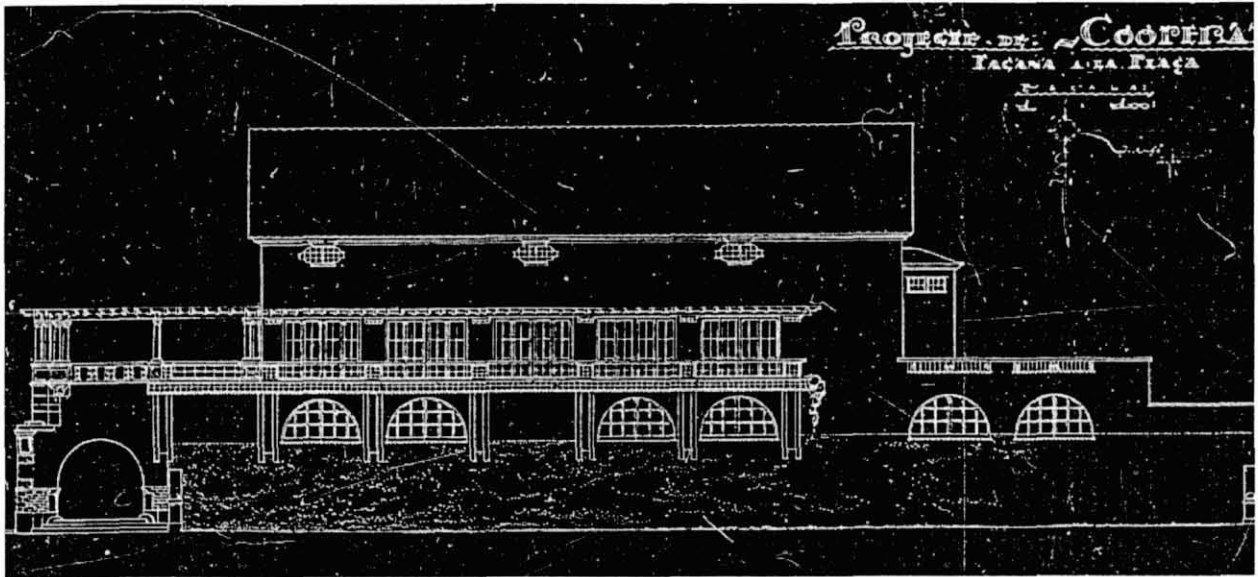
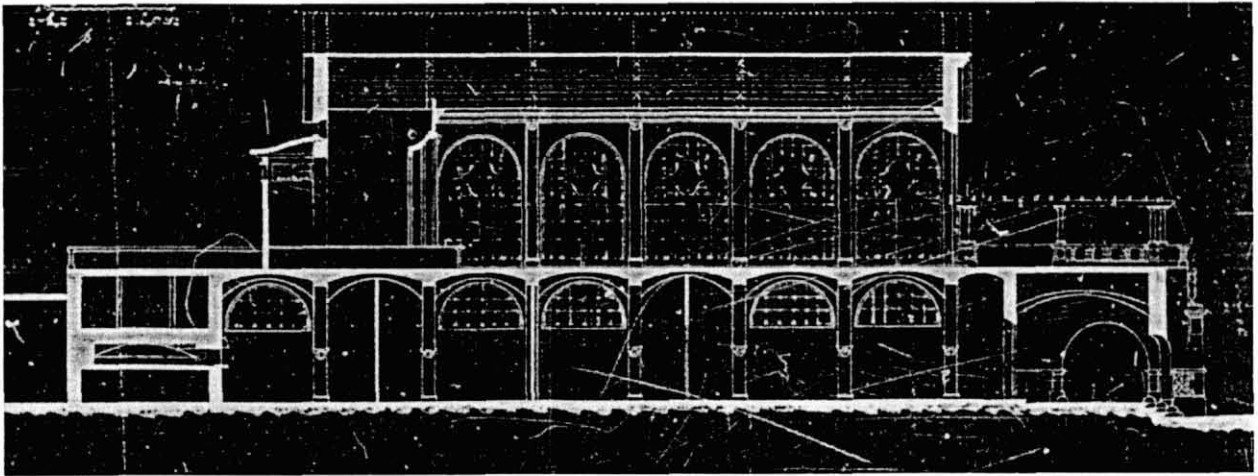
Aquest fet va provocar que els socis de la cooperativa haguessin d'accelerar la planificació de la construcció del nou local. Un dels membres de la junta, Jaume Renau, s'havia fet una casa feia poc temps al capdamunt de la Riera Buscarons, conforme als plànols de l'arquitecte gironí Rafael Masó. Renau es tornà a posar en contacte amb Masó i hi hagué entesa malgrat el problema de finançament que, pels més pessimistes, era vist com un greu obstacle.

Per estalviar diners, els socis de la cooperativa van anar a picar els fonaments de la construcció, però els mancava més capital del que tenien.

Es va demanar una nova hipoteca, es va fer una nova emissió

Els plànols de Rafel Masó demostren que volia convertir l'edifici gairebé en una catedral del noucentisme

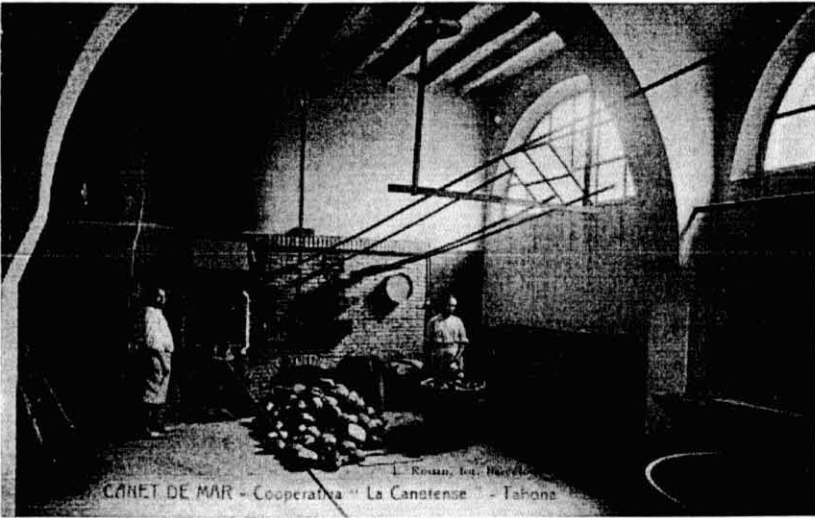
Els problemes econòmics van limitar el projecte, tal i com ens ha arribat als nostres dies

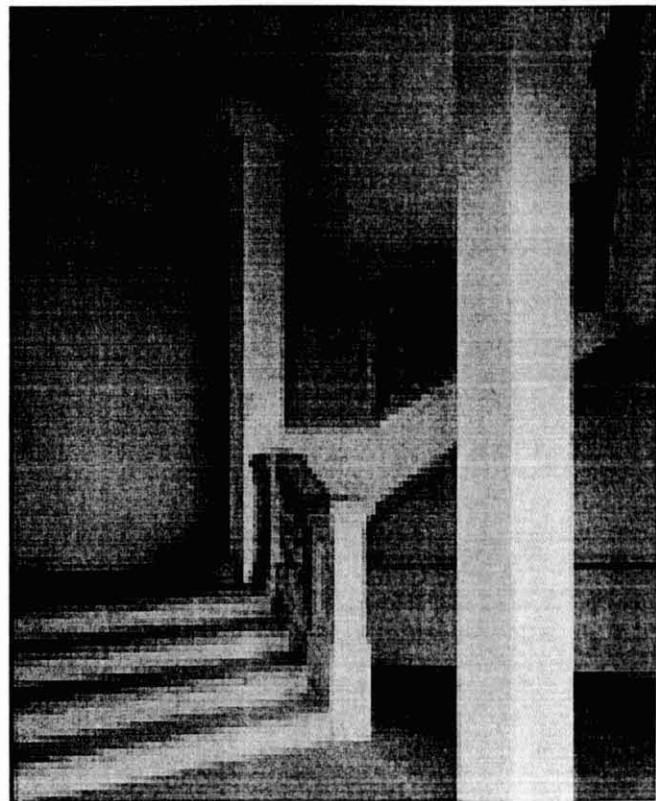
Interior de la botiga, poc després de la seva inauguració

d'accions però no va ser suficient i llavors, veient-se atrapatats pels deutes i els crèdits dels bancs, a l'octubre de 1919, la junta acordà vendre a l'Ajuntament la meitat del terreny –que actualment forma part de la Plaça Colomer- i unes pomes d'aigua de la mina Fideuer. Amb la suma de diners rebuda - que pujava a 3.500 duros- es pogué cobrir, llavors sí, la teulada i si bé no s'executà de manera total el projecte previst per l'arquitecte Rafael Masó, es va donar per finalitzada l'obra major.

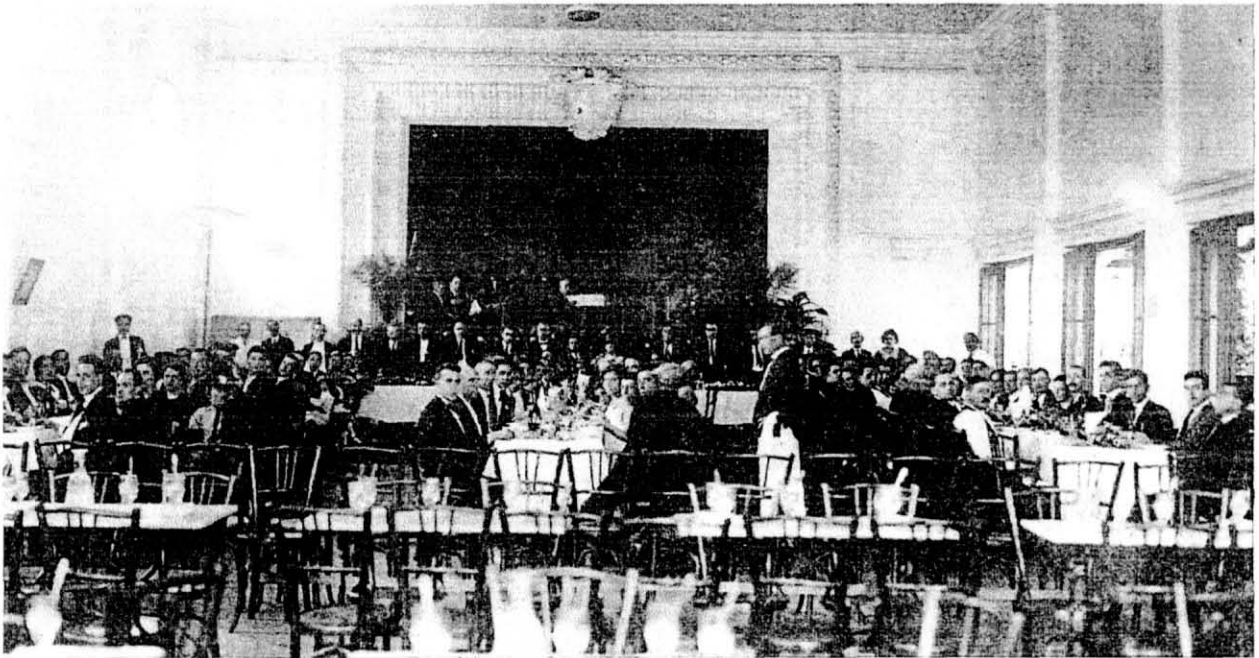
El diari La Publicidad se'n va fer ressò a les seves pàgines: «Es troben ja molt avançades les obres del nou edifici que construeix la cooperativa La Canetense, segons projecte de l'arquitecte gironí en Rafel Masó». Això sí, encara restaven els acabats i l'escala que puja i és que durant aquesta època, el ball de La Canetenca entrava en competència amb les activitats organitzades per l'Ateneu Obrer -sala que obtenia la més elevada convocatòria juvenil- i, com que la cooperativa no podia permetre's el luxe de fer minvar el número de socis -encara pagava les hipoteques de la construcció-, va trobar la manera de poder man-

A banda de vendre productes, la cooperativa també feia pa

Inicialment a la sala teatre només s'hi podia accedir pel carrer del Gram

TEATRE-COOPERATIVA

- - CANETENSE - -

Festejos per els dies 9 i 10 de Juny de 1923
II. INAUGURACIÓ DEL NOU LOCAL !!

Al fer l'estrena del nou local social o sign el Saló Café-Teatre, donem una salutació a la població febril de Canet.

Per fi després de molts esforços, podem obrir les portes del nou local que sens dubte serà l'admiració de tothom, els cooperatistes obrers de Canet aspirem quelcom més, voldríem veure acopiats sota la nostra divisa de «Tots per un i Un per tots» en els que son com nosaltres i nos donen compte de preocupar-se del estat econòmic que nosaltres batellem. En l'exalt del nostre companyerisme ideal podem acompanyar tots els obrers, que i trovarán un relatiu benestar, volem ser obrers conscients i mirarem de dita a la nostra cooperativa del medis culturals, que's fossin necessària, combatrem els vicis que denigren i rebalzen i posen amb estat d'inferioritat a l'home, per lo tant les portes del nostre casal están ben obertes, brassos oberts trobareu i mans endureides però honorades per fervors els honors i seguir la ruta que renim empresa.—SALUT A TOYS.

ORDRE DEL PROGRAMA

DIA 9.—Selecta i extraordinària funció a càrrec de la Companyia Lírica Joventut Cooperatista que dirigeix el mestre JOAN XIQÜES, de la que prenen part les cantors ara típies NA CELIA ESTANY i MILAGROS ESTANY.

Direcció escènica: JOAN YLLA

- 1.ª Sinfonia per la Orquestra QUIRRETES.
- 2.ª Biografia de la Cooperativa La Canetense.
- 3.ª Tancat que ha realitzat Joventut Cooperatista.
- 4.ª Estrena del drama amb un acte del eminent escriptor català E. Pous i Pagès que se per nom

EL DRAC

REPARTIMENT: Paula, Sra. C. Estany; Caterina, Sra. M. Estany; Miquel Prats, Sr. Sòs; Ayl Candela; Renat; Esteve, S. Valls; Pinyero, B. Marbà; Eivars, J. J. Mir; Pau, A. Alberic; Mel, J. Bauli; Antón, J. Vinolas; Cebrià, J. Datz; Garrell, M. Als. (Acció a la Empúrdà)

5.ª Se posarà en escena el sentimental quadre líric dramàtic, en un acte i tres quadres de costums cordobesos, que se per nom

CARCELERAS

REPART: Soled, Sra. C. Estany; Lola, Sra. M. Estany; Tia Chapiro, J. Vilà; Joan, La Orlana; Gracià, M. Ricós; Sr. Matias, I. Solà; Josepillo, Nena Serra; Tònia, V. Punsola; Cànica, I. Vinolas; Guàrdia, L. Massada; Carola, A. Albertic; Un guardo, M. Als. — Nuriel Chor de Valls i Chor general. — Treinta Chorasies. — Treinta Acompanyament per l'Orquestra "QUIRRETES"

6.ª Trane Cooperatista per tots el Chòr.

7.ª La bonica avaruela Catalana que se per nom

EL SOMNI DE LA IGNOCENCIA

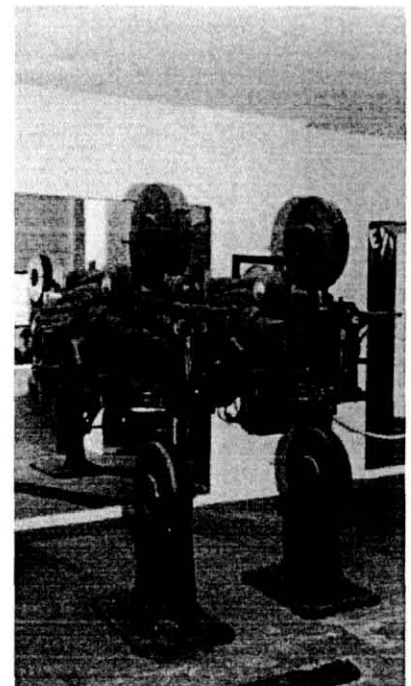
REPART: Ignocència, Sra. C. Estany; Quiberia, Sra. M. Estany; D. Pompea, J. Solà, Sr. Palenderia, I. Vilà; Ernest, J. Dulcet. Acompanyament per l'Orquestra. Pla prou d'annunciar el Divendres.

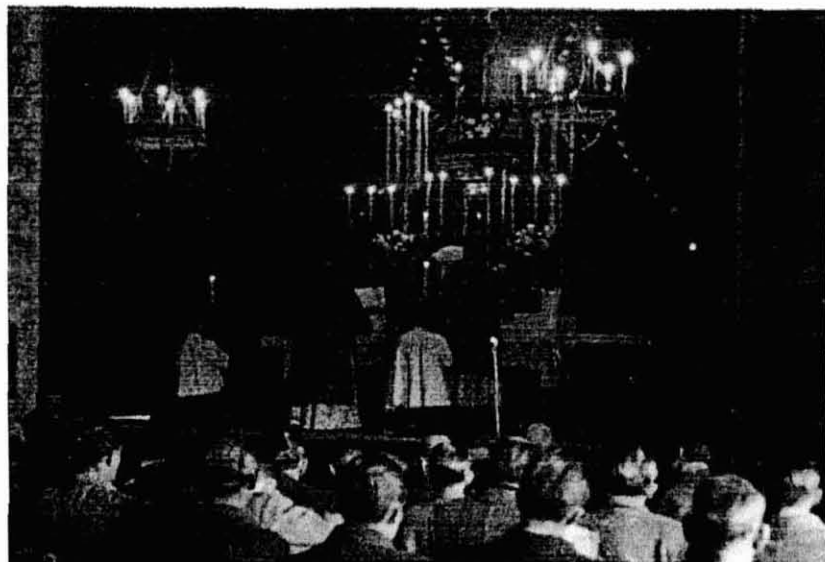
Dia 10 Concerts i Balls tarda i nit per l'orquestra Quirretes

tenir la rentabilitat de la sala amb un cinematògraf.

Per adaptar la sala de ball, perquè s'hi poguessin fer projeccions, La Canetencs va haver d'estudiar el projecte de redistribució de la primera planta i es va traslladar el café cap a un nou espai, aixecat de nova planta, a la part de darrera de l'escenari.

El projecte d'emplaçament del nou café va ser aprovat, ja que era un lloc adient i suficientment ample per a alçar-hi les noves instal·lacions. Per tal de donar més independència a la nova sala-café, es va fer

Durant la postguerra la sala Odeon va fer funcions d'església

La represa de les activitats culturals

La bonança econòmica va fer que es pogués plantejar novament l'organització d'activitats culturals i així, el 1970, la secció de cultura de la cooperativa, amb Mauri Graupera al capdavant, va crear el grup de teatre independent El Canyer.

El Canyer va ser un elenc teatral d'aficionats que va començar a portar a Canet d'altres companyies de teatre i gent com Feliu Formosa, Xavier Fàbregas, Josep Maria Benet i Jornet, Jordi Doderó i Joan Alegret. Gràcies a aquests contactes a la cooperativa van venir-hi grups com Ziazos, A-71, Dagoll Dagom o Xaloc.

El Canyer va ser també clau en la vinguda de Comediants a Canet i l'Odeon va ser la sala d'assajos i estrenes dels nous espectacles. La companyia teatral El Canyer va representar obres com *L'encens i la carn*, *L'aranya*, d'Àngel Guimerà, *Tres farses russes* d'Anton Txékhov, *La terra es belluga* de Jordi Bordas, i també *Les arrels*, d'Arnold Wesker, entre d'altres. Malauradament, la cosa deixà de tenir continuïtat i després de la fallida teatral, es va intentar organitzar una Junta Cultural que programés actes de diversa naturalesa: exposicions de fotografia i pintura, conferències, seminaris d'estudis, etc...

D'altra banda, el grup cultural de La Unió va decidir habilitar els baixos de l'antiga Constància, -durant dos cursos havien servit d'aules per a les Escoles Nacionals- i el 20 de novembre van obrir una sala d'exposicions, la «Cap i cua».

Durant molts anys va ser el centre local d'irradiació cultural, amb conferències i exposicions pictòriques d'artistes d'arreu del món.

Paral·lelament a això, pel que fa a l'Odeon Cinema, l'any 1969 s'acabà el contracte d'arrendament amb l'empresa Serra Mora SL i, així, la junta prengué l'oferta de una altra cadena de cinema, la Fides amb un nou lloguer per un termini però de nous mesos.

una altra escalinata d'entrada per la plaça Colomer, en sentit contrari a la, fins llavors, existent del carrer del Gram.

Els treballs de les reformes van durar tot l'any. Es van adquirir les màquines de projecció i el pati de butaques, s'instal·là la pantalla i es fixà el dia de la inauguració pel 9 de novembre de 1931 amb la projecció de «La sinfonia patética», «Nadie sabe lo que quiere» y «Los apuros de Cirilo».

L'Odeon Cinema va ser un bon encert. Com que l'entrada era a preu popular -la butaca 0'75 cèntims, la mitja butaca 0'50 i la general 0'4- de mica en mica va anar agafant públic fins a arribar a ser el capdavanter dels cinemes de Canet.

El 50% dels beneficis que donava el cinema eren destinats a la vellesa, el 25% per a l'amortització i, la resta, a fons de reserva per al cinema. El cinema de l'Odeon va ser mut fins el 1933, quan es va decidir adquirir una màquina sonora a fi de poder tenir més oferta en cartellera.

La Guerra Civil i primera postguerra

Però pocs anys després, durant la Guerra Civil, l'Odeon Cinema i el Cine-Teatro Canetense van ser incautats i van quedar totalment controlats per la CNT. D'altra banda, acomplint les ordres de la Generalitat de Catalunya, la Cooperativa La Canetenca es va haver de fusio-

nar amb La Constància, donant pas a la nova cooperativa La Unió.

El 30 de gener de 1939 les tropes feixistes entraren a Canet. L'antiga junta de la Cooperativa La Unió va quedar relegada davant la nova situació i s'hagué d'escollir nova junta, afecta al nou règim.

La botiga no tornà a obrir fins a finals d'any. Pel que fa al primer pis, el cafè va ser ocupat per la CNS i la sala Odeon va ser habilitada per poder fer-hi funcions religioses fins el 1946, període de temps que va durar la reconstrucció de l'església.

La reobertura de Cinema Odeon

A partir de llavors es va poder reobrir la sala de cinema, però la limitació de les cases distribuïdores va fer que s'encarís considerablement el material de contracte.

Això va fer que el 1950 la junta de la cooperativa busqués una solució al problema i va llogar l'Odeon Cinema a la cadena Serra Mora de Mataró. Una empresa que tenia sales de projecció a tot el Maresme i, a Canet, a part de l'Odeon Cinema, també va explotar el Salón Rosa. En deu anys, la cooperativa La Unió va augmentar considerablement el número de socis: el 1960 pujava a més de 180 i, veient que de mica en mica la cosa anava a més, la junta del moment va presentar el projecte d'obertura d'una sucursal al carrer Verge de Montserrat.

A banda de vendre productes, la cooperativa també feia pa de nou mesos.

La Cooperativa cultural Odeon

Anys després, el local quedà en desús i no és fins l'any 1976 quan un grup de joves cooperativistes van plantejar a l'Assemblea General extraordinària de La Unió —celebrada el mes de març de 1976— poder formar una cooperativa de serveis culturals, artístics i d'espectacles.

Aquesta idea queda definida en el document que van presentar:

«El Grup Cultural, part integrant de la futura cooperativa de serveis nascuda al sí de la Cooperativa La Unió, en la seva primera tasca com a grup formalment constituït vol adreçar-se a tothom fent-vos a la vegada una cordial salutació.

No pretenem que aquest primer contacte sigui un llarg enumerat d'hipotètics actes i tasques, que potser després no es duguin a terme. Simplement volem deixar ben clar que gairebé partim de zero.

Essent conscients a la vegada que en el nostre càs hem de dur un treball paral·lel, l'un de tipus cultural i l'altre d'adequació del local a on pretenem desenvolupar les nostres activitats, ja que com haureu vist està bastant atrotinat.

A propòsit d'això, volem fer palès el nostre reconeixement als socis de la Cooperativa La Unió que mitjançant el seu vot ens donaren la confiança de tirar-la sala-bar endavant evitant a demés que es convertís en un cinema de consum,

El grup de teatre independent, El Canyer

dins d'una entitat que sabem perfectament que no l'hi pertoca aquesta funció.

Conseqüentment, demanem l'ajuda de tots per tal de poder deixar la

sala a punt per a fer-hi tota mena d'actes. Pensem que serà en definitiva una millora per l'entitat i per Canet.

Finalment fem extensiva la nostra crida principalment a tota la

juventut que viu i treballa aquí perquè vingui i s'incorpori a les tasques del grup o qualsevol d'altre que funcioni dins la ja dita cooperativa de serveis.

Us esperem amb noves aportacions per a caminar plegats cap a la recuperació de la cultura popular del nostre poble, els Països Catalans».

La Cooperativa Cultural es va proposar tornar a donar vida al ja històric local. Tan és així que després d'habilitar l'edifici i adecentar-lo, el 24 de desembre de 1977 es va obrir el cafè i, una setmana després, ho van fer amb la sala del teatre.

Carles Sàiz i Xiqués
és historiador

ODEON

SOCI CULTURAL

POPULAR DE CONSUM ~ LA UNIO ~ CANET DE MAR

nom _____

cognoms _____

domicili _____

data de naixença _____

data ingres. _____

soci N^o _____

signatura _____